

19. znanstveno-stručni skup
VUKOVAR '91. - dvadeset i pet godina poslije

Hrvatsko društvo: 25 godina nakon Vukovara '91.

Vukovar, 14. i 15. studenoga 2016.

19. '91

19. ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP
VUKOVAR '91. – DVADESET I PET GODINA POSLIJE

Nakladnik
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar
Zagreb, Marulićev trg 19
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni
centar Vukovar
Vukovar, Josipa Jurja Strossmayera 25

Za izdavača:
Vlado Šakić

Urednice:
Sandra Cvikić
Ivana Žebec Šilj

Lektura:
Ivana Žebec Šilj

Dizajn:
O, ne radiona

Tisak:
Pixel Studio

ISBN 978-953-7964-45-0

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 000945975.

Programsko-organizacijski odbor: Ivana Bendra, Miljenko Brekalo,
Sandra Cvikić, Petar Macut, Vine Mihaljević, Sanja Špoljar Vržina,
Ivo Turk, Mateo Žanić, Ivana Žebec Šilj, Dražen Živić (predsjednik)

Hrvatsko društvo: 25 godina nakon Vukovara '91.

Vukovar, 14. i 15. studenoga 2016.

19. znanstveno-stručni skup Vukovar '91. – dvadeset i
peta godina poslije održava se u okviru glavnog programa
obilježavanja Dana sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. godine i 25.
godišnjice osnutka i rada Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar

Zagreb – Vukovar, 2016.

RIJEČ UREDNIKA

Ovogodišnji 19. po redu znanstveno-stručni skup Vukovar '91. rezultat je četvrtstoljetnog polemičkog diskursa domaće i međunarodne akademske i stručne javnosti – diskursa kojim se željelo odgovoriti na suvremene zamke neoliberalnih politika permanentne tranzicije hrvatskog post-komunističkog društava. Kultura smrti koja je toliko danas sveprisutna u medijima simulira stvarnost u kojoj se realitet – zbilja ratnoga nasilja, zlostavljanja, silovanja – konstruira, interpretira i reinterpreтира u skladu s tim kako i na koji način se cijeli narodi, pa tako i Hrvatski narod, mogu smjestiti u okvire „podnošljivosti“ senzibilizirane neoliberalne i građanske zapadne demokracije. U vlastitoj nemoćnosti da se suprotstavimo iskrivljenim i prerađenim povijesnim činjenicama iz bliske prošlosti Domovinskoga rata i „mirne reintegracije“, Vukovarci i vukovarsko iskustvo 1991. godine kroz ciljane politike i metode „kulture zaborava“ više od dva desetljeća preživljava unatoč „protudruštvu“ (Rogić) – protudruštvu koje posramljivanjem branitelja i preživjelih želi hrvatsku javnost utopiti u more ravnodušnosti i izjednačavanja žrtve i agresora.

Vukovarske žrtve i preživjeli u transgeneracijskom grču žive svoje traume, a aktualna ih politika tranzicijske pravde kroz memorijalno okamenjena mjesta sjećanja, vrlo često prešutno „pacificira“ u zalag novih „dobrosusjedskih odnosa“, regionalne sigurnosti i

europske prekogranične suradnje. Vukovarci – branitelji, preživjeli i žrtve – bili su i još uvijek jesu problem jer svjedoče – svjedoče o domaćoj i tuđoj nemoći – onih koji u ozračju ljudskih prava i multikulturalnosti dobivaju odličja za toleranciju (Špoljar-Vržina). Branitelji, žrtve i preživjeli Vukovarci jesu autentični glasovi razuma, istine i pravde koje nije tako lako zatomiti političkim eurointegracijskim „uspješnicama“ i memoricidnim agendama. Kako bi se mentalno zdravlje i higijena (Meštrović) cjelokupnoga hrvatskoga društva održala i obranila od šizoidnih domaćih i neoliberalnih „moralnih“ poduzetnika i njihovih politika, Hrvatska se mora okrenuti vlastitoj pričuvi „tehničke subjektivnosti“ (Rogić) koja se nepogovorno temelji na moralno-identitetskim vrijednostima Vukovara 1991. godine.

Stoga i ove godine, na 25 godišnjicu postojanja, rada i djelovanja Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, i 10 godišnjicu rada njegovog područnog centra u Vukovaru, sudionici skupa predano i ustrajno odgovaraju na sve izazove razvoja hrvatskoga suvremenoga društva u kojem fenomen Vukovara 1991. godine izlazi iz okvira vukovarskih lokalnih zajednica i ulazi u širi polemički diskurs suvremene akademske i stručne javnosti.

Urednice

U Vukovaru, 14. studenog 2016. godine

PROGRAM SKUPA

14. studenoga 2016. godine (ponedjeljak)

13:00

Prijam za sudionike skupa u Područnom centru Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar u Vukovaru uz osvježenje (Ružičkina kuća, J. J. Strossmayera 25)

14:00 – 15:30

Memorijal – Ovčara i Memorijalno groblje žrtava iz Domovinskog rata, polaganje vijenaca i molitva

**Hrvatski Dom, Vukovar,
Josipa Jurja Strossmayera 20**

15:30 – 16:00

Piće dobrodošlice

16:00 – 16:30

Pozdravne riječi i otvaranje skupa

PRVA SJEDNICA

Moderatori: Ivana Žebec Šilj i Dražen Živić

16:30

Stjepan Baloban

Solidarnost i opće dobro: nerazdvojni u ratu i u miru

16:50

Sandra Cvikić

Vukovarsko „pravo na pravo“ 1991. godine

17:10

Sanja Špoljar Vržina

Antropološka analiza odgađanih žalovanja i utrženih sudbina – Vukovar, hrvatski martiriji, zapriječene prohodnosti životnih sinteza

17:30

Josip Esterajher

Velikosrpska ideologija – politički i/ili zločinački projekt

17:50

Renato Matić i Anita Dremel

Vukovar između nasilja i univerzalnog simbola otpora

18:10

Ivo Turk, Nikola Šimunić i Dražen Živić

Demografska kriza u Hrvatskoj: zrcalo društvene, ekonomske i vrijednosne krize

18:30 – 19:00

Rasprava

19:30

Svečani domjenak
(Hotel Lav, Vukovar)

15. studenoga 2016. godine (utorak)

Hrvatski dom Vukovar
J. J. Strossmayera 20

DRUGA SJEDNICA

Moderatori: Mateo Žanić i Dražen Živić

09:30

Sanja Držaić Medo i Ivana Žulj

Percepcija haške presude Vojislavu Šešelju u hrvatskoj i srpskoj javnosti

09:50

Miroslav Tuđman

Razlozi i posljedice Izetbegovićeva odbijanja vojnog saveza sa Hrvatskom

10:10

Mateusz Seroka

Opsada Vukovara u poljskim novinama u 1991. godini

10:30

Roman Domović

Upravljanje percepcijom u medijskom prikazu bitke za Vukovar

10:50

Andrija Platužić

Sun Tzuom o Domovinskom ratu do Vukovara

11:10 – 11:30

Stanka uz osvježenje

TREĆA SJEDNICA

Moderatori: Ivana Bendra i Vine Mihaljević

11:30

Danijel Rehak

Hrvatski logoraši u srpskim koncentracijskim logorima: 25 godina nakon zarobljavanja

11:50

Mirjana Semenić Rutko i Sanja Špoljar Vržina

Bolnica hrvatskih veterana – empirija u službi kršenja principa humanosti

12:10

Tomislav Orečić

Integracija i inkluzija braniteljske populacije kroz kulturno-umjetničke djelatnosti i aktivnosti – subliminalne poruke branitelja

12:30

Petar Elez

Neki vojni i sigurnosno-obavještajni aspekti arhivskog gradiva u posjedu Državnog arhiva u Vukovaru nastalog djelovanjem paradržavnih organa vlasti RSK

12:50

Dražen Živić, Ivo Turk i Nikola Šimunić

Suvremena demografska obilježja Grada Vukovara – između rata, okupacije i poslijeratne obnove/povratka

13:10 – 13:30

Stanka uz osvježenje

ČETVRTA SJEDNICA

Moderatori: Sandra Cvikić i Petar Macut

13:30

Antun Šundalić i Željko Pavić

Rat i teodiceja u sociološkoj perspektivi

13:50

Ivica Šola

Gdje je bio Bog '91.? Ljudska stradanja i Božja odgovornost u misli L. Pareysona

14:10

Zlatko Špehar

Vukovar – škola nenasilnoga mira

14:30

Henrik Ivan Damjanović i Mario Zubak

Katolička crkva u Vukovaru – čuvarica identiteta i promotor mira

14:50

Ivana Bendra i Vine Mihaljević

Religioznostu protiv društvene marginalizacije – primjer branitelja grada Vukovara

15:10 – 15:45

Rasprava i zatvaranje skupa

SAŽETCI

Stjepan Baloban

Solidarnost i opće dobro: nerazdvojni u ratu i u miru

Poznato je da je u hrvatskom Domovinskom ratu na iznimno visokoj razini bila prakticirana solidarnost, i to solidarnost pod različitim vidovima. Poznato je također da se u poratnim godinama sve do danas ta i takva solidarnost „praktično izgubila“! Zbog čega se to dogodilo pitanje je na koje hrvatski narod i hrvatsko društvo očekuje odgovor već dva desetljeća? Istina, više od istinskog traženja odgovora na ta i slična pitanja hrvatska javnost, odnosno „određeni čimbenici u toj javnosti“ zadovoljavali su se „nostalgичnim prisjećanjem“ na takvu solidarnost i konstatacijama da u „novije vrijeme to nije slučaj.“ U ovom izlaganju želi se ukazati na povezanost solidarnosti i općega dobra (bonum commune) bez koje, prema mišljenju autora, nije moguće razumjeti različite oblike solidarnosti u hrvatskom Domovinskom ratu. Na temelju određenih empirijskih istraživanja i radova s njima povezanim

u izlaganju se ukazuje na problem desolidarizacije hrvatskoga društva i na „praktičnu odsutnost“ tematiziranja važnosti općega dobra u hrvatskom javnom prostoru bez koje je teško zamisliti stvarne promjene ne samo u političkom nego i općenito u društvenom životu. Dok se u hrvatskom Domovinskom ratu jednostavno „podrazumijevala“ povezanost solidarnosti i općega dobra i zbog toga se solidarnost djelatno prakticirala, dotle se u miru očekuju dodatni naponi da se – najprije teoretski utemelji – a nakon toga pokuša praktično primjenjivati opće dobro. U izlaganju se ukazuje na problematiku „nerazumijevanja“ značenja općega dobra u društveno-političkom životu što je jedan od glavnih razloga „brzog zaborava prošlosti“ i u odnosu na žrtvu Vukovara. Kako za vrijeme hrvatskoga Domovinskoga rata tako i u miru solidarnost i opće dobro su nerazdvojni.

Sandra Cvikić

Vukovarsko „pravo na pravo“ 1991. godine

Nakon devastirajućih posljedica dvaju svjetskih ratova 20. stoljeća, nacije Zapadnog civilizacijskog kruga odlučne su iskorijeniti ljudsku patnju polažući sve nade u univerzalnost ljudskih prava, demokracije, liberalne ekonomije

i globalne pravde. Međutim, neupitna vjera u moć znanosti i tehnologije kojom se htjela osigurati osobna sigurnost i prosperitet u racionaliziranom svijetu globalne liberalizacije tržišta i ekonomije, iznjedrila je post-modernog Zapadnog

čovjeka - atomizirano ljudsko biće - koje se ostvaruje samo do razine proizvođača i potrošača. U tom svijetu ogoljenom od indentiteta, povijesti, sjećanja, vjere i emocija, VUKOVARCI kao osobe te 1991. godine za civilizirani Zapadni svijet predstavljaju humaniziranu reprezentaciju 'ŽRTVE' - žrtve koja se socijalno rekonstruira u svijesti Zapadnog post-modernog čovjeka putem strategije re-humanizacije onih 'DRUGIH' na temelju normativnog vrijednosnog okvira empatije i tolerancije što ga u konačnici senzibilizira u humaniziranog subjekta. U ovom radu se stoga, na temelju koncepta H. Arendt (1951.) „pravo na pravo“ („right to have rights“) kritički analizira položaj i status Vukovaraca

1991. godine, te se sociološkim pristupom istražuje hegemonija humanitarnog diskursa i diskursa ljudskih prava izbjeglica/prognanika kojima je međunarodna zajednica provodila ralnepolitike sekuritarizacije u svrhu očuvanja globalnog mira i sigurnosti. Na temelju tako provedene sociološke analize, rad u zaključku daje prikaz radikalnog zaokreta u ideokraciju post-modernog Zapadnog atomiziranog ljudskog bića, odnosno njegov moralni pad u racionaliziranu neo-liberalnu fikciju globalnih ljudskih prava, liberalne demokracije i ekonomije, slobode, sigurnosti i razvoja.

Sanja Špoljar Vržina

Antropološka analiza odgađanih žalovanja i utrženih sudbina – Vukovar, hrvatski martiriji, zapriječene prohodnosti životnih sinteza

Autorica propituje kronologiju strukturalnog nasilja nakon direktno preživljenih genocidnih obrazaca prije 25 godina, tijekom Hrvatskog Obrambenog Domovinskog rata, sa kulminacijom počinjenog genocida nad civilima i braniteljima Vukovara pod egidom šticejenja komunističke ideologije od strane velikosrpskog agresora i Jugoslavenske Narodne Armije. Analiza

se temelji na uvidima desetogodišnjeg terena, te primjenom konceptata kritičnog (antropološkog) diskursa ukazuje na osnovne mehanizme koji leže u pozadini dugotrajnih kronologija nametanja prisilnog zaborava. Naglašava se mogućnost repetitivnosti procesa koji ujedno priječe i bilo kakav hod ka postgenocidnom životu normalnih protoka.

Josip Esterajher

Velikosrpska ideologija – politički i/ili zločinački projekt

Prvostupanjska presuda Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju (ICTY-a) u postupku Tužitelj protiv Vojislava Šešelja, izrečena je 31. ožujka 2016. godine kao oslobađajuća po svim točkama optužnice, uz suprotno mišljenje sutkinje Lattanzi. Time je Vojislav Šešelj, čelnik Srpske radikalne stranke i zastupnik u srbijanskom parlamentu oslobođen optužbi za ukupno 9 točaka u svezi zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina. ICTY je u oslobađajućoj presudi istaknuo, između ostalog, kako je projekt Velike Srbije, kakav zagovara Vojislav Šešelj a priori politički, a ne kriminalni cilj. ICTY je izrijekom utvrdio kako se počinjeni zločini u Hrvatskoj i BiH ne mogu smatrati „suštinskim elementom političkog koncepta Velike Srbije“ te kako širenje velikosrpske nacionalističke ideologije „nije samo po sebi zločinačko.“ Nasuprot navedenoj presudi, u ovom radu će se obrazložiti kako je intencija haškog tužiteljstva o tomu da su zločini i nasilje sadržani u samoj ideologiji Velike Srbije, koja se trebala ostvariti i prisilnim premještanjem nesrpskog

stanovništva s dijelova teritorija RH i BiH koja se smatraju srpskim, potpuno utemeljena. Šešeljeva interpretacija projekta Velike Srbije polazi od stalnog omalovažavanja i dehumaniziranja Hrvata, razumijevanja hrvatske nacije kao vještačke, imanentno genocidne i manje vrijedne koja k tomu obitava i na područjima, prema Šešelju, tradicionalnih srpskih zemalja. Šešeljev koncept Velike Srbije ne ostavlja nikakvu mogućnost ostanku Hrvata na prostorima koja se nazivaju srpskim, niti se podržava mogućnost ostanka Srba kao manjinskog naroda tamo gdje bi Hrvati bili većinski narod. Šešeljeva ideologija srpskog nacionalizma u temeljima je neosuđenog zločinačkog poduhvata Miloševića, JNA i srpskih nacionalista protiv Hrvatske i BiH i uzrok je patnje brojnih civila, počevši od Vukovara pa do počinjenog genocida u Srebrenici. Šešelj je bio i ostao zagovornik, inspirator, planer, aktivni pomagač i izvršitelj počinjenih zločina JNA i srpskih snaga (između ostalih i četničkih dobrovoljaca) u Vukovaru i Hrvatskoj.

Renato Matić, Anita Dremel

Vukovar između nasilja i univerzalnog simbola otpora

Sila i otpor su univerzalni i supostojeći fenomeni. U prirodi su regulirani fizikalnim zakonima, te je otpor sili, nužnost koja se u odnosu prema sili može pretpostaviti, proučiti i prikazati u matematičkoj formuli. U društvenom univerzumu prestaje zakon nužnosti a otvara se prostor slobodi i slobodnoj volji. Za razliku od prirode gdje odnos sile i otpora ne ugrožava ukupno postojanje, u društvenim odnosima sila koja se primjenjuje izravno ugrožava ne samo slobodu i slobodnu volju već i samo pravo na postojanje, pa je zato otpor kao izraz potrebe za slobodom, od prava postaje dužnost. Na primjeru Vukovara moguće je iščitati taj univerzalni obrazac društvenog odnosa nasilja i otpora nasilju. Uz nasilje koje kao univerzalna pojava koja oduvijek prati sve oblike društvenosti, uvijek ide potreba za pripisivanjem smisla tj. opravdavanjem nasilnog djelovanja i nasilnika. Za razliku od prirode gdje nije moguća inverzija odnosa sile i otpora, u društvenoj stvarnosti se nasilje opravdava otporom koji možda nije vidljiv ali kada se pokrene kao odgovor na nasilje, tada ga je manipulacijom moguće prikazati kao istinski uzrok prijašnjeg ili aktualnog nasilja. Ono nasilje koje se slobodnom voljom agresora dogodilo u Vukovaru, prikazano je kao nužnost i izvršenje pravde, dok je otpor kao

istinska potreba za slobodom i opstankom po sebi, predstavljen kao prethodno nasilje i potom kao ugroza ostvarenja pravde. U društvenoj stvarnosti se slobodnom voljom može izabrati i pasivnost, popuštanje, okretanje glave ili bijeg, ali se tim izborom nasilju otvara neograničen prostor i ono u konačnici postaje jedini i dominirajući princip. Prostor slobode koji je otporom u Vukovaru sačuvan, u demokratskoj stvarnosti ostaje prisutan ne više kao pravo, darovano dobrom voljom gospodara, već kao građanska dužnost koja kao i pravo na život pripada svakome. Potreba za osvajanjem i nametanjem volje, time nije nestala već se samo preoblikovala, a nasilje kao način ostvarenja te potrebe se i u novim okolnostima nastoji opravdati, ne toliko ostvarenjem univerzalne pravde, već nizom drugih razloga među kojima se Vukovar i Domovinski rat koriste kao svojevrsan simbolički kapital. U tom se kontekstu odnos nasilje – otpor, nasilje ponekad nastoji opravdati kao dug prema žrtvama prijašnjeg nasilja, dok se otpor koji je upravo tom žrtvom sačuvan kao izraz istinske slobode, nastoji prikazati kao nepoštivanje žrtve, pa Vukovar umjesto simbola težnje za slobodom i univerzalnog otpora nasilju, postaje simboličko sredstvo manipulacije a zapravo neprekinutog nasilja.

Ivo Turk, Nikola Šimunić, Dražen Živić

Demografska kriza u Hrvatskoj: zrcalo društvene, ekonomske i vrijednosne krize

Demografska kriza u Hrvatskoj traje već pedesetak godina. Tijekom 1960-ih godina stanovništvo Hrvatske ušlo je u proces starenja. U to se doba javljaju procesi reprodukcijske i generacijske depopulacije. Godine 1991. Hrvatska ulazi u proces prirodnog pada broja stanovnika koji od tada kontinuirano traje. Domovinski je rat dodatno pogoršao sve nepovoljne već postojeće demografske procese, a uzrokovao je i niz novih. Tijekom posljednjih pola stoljeća u Hrvatskoj je također prisutna selektivna emigracija prema dobi, odnosno emigracija mlađeg stanovništva u najpovoljnijoj reproduktivnoj dobi. Sve to zajedno rezultira progresijom starenja stanovništva i produbljivanjem demografske krize. Izgledno je da će se negativni demografski trendovi u Hrvatskoj i dalje nastaviti. Sve do sad provedene projekcije stanovništva ukazuju na nastavak ukupne depopulacije i starenja stanovništva s time da je moguća potpuna inverzija dobnog sastava u kojima će naraštaji stari 65,

pa čak i 75 godina i više biti osjetno brojniji od mladih naraštaja dobi do 14 godina. Izražen proces starenja stanovništva najjasnije se ogleda u sve većim izazovima glede mirovinske, socijalne i zdravstvene skrbi starih osoba. Uz objašnjavanje postojeće demografske situacije, cilj rada je izraditi projekciju stanovništva Hrvatske i usporediti je s dosadašnjim projekcijama. Iako je cijela Hrvatska zahvaćena dubokom demografskom krizom, postoje regionalne razlike s prisutnim trendom homogenizacije na temelju nepovoljnih obilježja. Postavlja se pitanje kako poboljšati postojeće vrlo nepovoljno stanje. Nada još uvijek postoji, no u cilju poboljšanja postojećeg stanja potrebno je što prije početi provoditi sveobuhvatnu demografsku i obiteljsku politiku. Ona mora obuhvaćati niz pronatalitetnih mjera, a ujedno se mladim obiteljima, kroz kvalitetno osmišljenu obiteljsku politiku treba omogućiti kvalitetno roditeljstvo.

Sanja Držaić Medo, Ivana Žulj

Percepcija haške presude Vojislavu Šešelju u hrvatskoj i srpskoj javnosti

Rad se bavi presudom Međunarodnog suda u Haagu Vojislavu Šešelju, odnosno percepcijom izrečene oslobađajuće presude u hrvatskoj i srpskoj javnosti. U radu se prati izvještavanje na internetskim stranicama hrvatskih i srpskih dnevnih novina, pri čemu se primjenom istraživačke metode analize sadržaja razmatraju tekstovi objavljeni u hrvatskim medijima Jutarnjem listu, Večernjem listu i Glasu Slavonije, te

s druge strane u srpskim medijima Blicu, Večernjim novostima i Politici. Problem je istraživanja utvrditi jesu li hrvatska i srpska javnost presudu ocijenili pozitivnom ili negativnom i razlikuju li se percepcije s obzirom na različite kategorije društva: političku zajednicu, akademsku zajednicu, braniteljsku populaciju te ostale građane.

Miroslav Tuđman

Razlozi i posljedice Izetbegovićeva odbijanja vojnog saveza sa Hrvatskom

Hrvatska službena politika nudila je u više navrata vojni sporazum predsjedniku Predsjedništva BiH Aliji Izetbegoviću. Izetbegović je tu ponudu odbio već prigodom potpisivanja Sporazuma o prijateljstvu (RH-BiH, 21. srpnja 1992. godine). Ni prilikom potpisivanja Dodatka sporazuma o prijateljstvu i suradnji (New York, 21. rujna 1992. godine) muslimansko vodstvo nije bilo voljno potpisati sporazum o vojnoj suradnji protiv zajedničkog agresora. Unatoč činjenici da

je Hrvatska omogućila Armiji BiH formiranje njihovih postrojbi na teritoriju RH, edukaciju časnika u HV RH; liječenje ranjenih pripadnika ABIH u hrvatskim bolnicama; prijelaz Muslimana iz HV u ABIH s mogućnošću povratka po završetku rata; nesmetani prolaz kroz Hrvatsku vojne opreme, itd. Muslimansko/bošnjačko vodstvo nije poštivalo ni potpisane sporazume o formiranju zajedničkoga zapovjedništva Armije BiH i HVO-a (sporazum potpisan 25. travnja 1993. godine). Razlozi nepotpisivanja vojnoga

saveza sa Hrvatskom muslimansko/bošnjačko vodstvo temeljilo je na svojoj strategiji unitarnog uređenja Bosne i Hercegovine, odnosno ne pristajanju na federalno uređenje BiH. Hrvatska je bila zainteresirana za vojni savez sa BiH, iz više razloga. Kako bi HV, ABiH, HVO i mogli poduzimati združene operacije protiv

zajedničkoga neprijatelja, ali isto tako kako bi se mogli realizirati mirovni planovi međunarodne zajednice za BiH. U radu se analizira bošnjačka strategija i razlozi zašto je do potpisa o vojnoj suradnji došlo tek uoči Oluje, tj. 27. srpnja 1995. godine.

Mateusz Seroka

Opsada Vukovara u poljskim novinama u 1991. godini

Izbijanje rata u Jugoslaviji 1991. godine bio je šok za poljsku javnost. Poljski mediji fokusirani na probleme tranzicije poljske države te proces dezintegracije sovjetskog diva nisu pridavali puno pažnje istovremenoj emancipaciji naroda Jugoslavije. Tek oružani sukobi Slovenaca i Hrvata s Jugoslavenskom Narodnom Armijom i srpskim paravojnim postrojbama (opisivani tada kao „građanski rat u Jugoslaviji“) doveli su do preokreta u tom stanju. 1991. godine posebna je pažnja bila posvećena zbivanjima prve

faze Domovinskog rata. Poljski su korespondenti tadašnjih vodećih novina („Gazeta Wyborcza“, „Rzeczpospolita“) došli u Hrvatsku i počeli slati izvješća za poljsku javnost. Najveću su pažnju u tome vremenu privukle dvije opsade – Vukovara i Dubrovnika. Ovi su gradovi (pored Sarajeva, Mostara i Srebrenice) postali za mnoge Poljake simboli ratova koji su izbili na prostorima nekadašnje Jugoslavije.

Roman Domović

Upravljanje percepcijom u medijskom prikazu Bitke za Vukovar

Još od vremena Bitke za Vukovar u medijima postoji struja koja se javnosti trudi nametnuti tezu da je hrvatski državni vrh na čelu s predsjednikom Franjom Tuđmanom izdao odnosno prodao Vukovar i pretvoriti je u činjeničnu istinu koja bi postala dio korpusa javnoga znanja o Domovinskom ratu.

Budući da dosad nisu nađeni dokazi koji bi potvrdili takvu tezu, a nađeni su dokazi koji je pobijaju, ta struja dominaciju svojih teza pokušava ostvariti provođenjem informacijskih operacija i operacija utjecaja. Kada se govori o Bitki za Vukovar, u medijima širok prostor i naknadni odjek dobivaju emisije, prilozi, intervjui,

predstave itd. koji tu bitku prikazuju kao kontroverznu, koji za nju tvrde da je tabu tema o kojoj se ne smije govoriti i slično. Kada se o Bitki za Vukovar govori faktografski u obliku neutralnog prenošenja obavijesti o tom događaju, takav prikaz ne dobiva širok medijski prostor i ne dobiva odjek. Ono čega u medijima nema, a čega bi trebalo biti, sučeljavanja su znanstvenika koji Bitku za Vukovar proučavaju primjenom znanstvene metodologije i onih koji zagovaraju tezu o izdaji odnosno prodaji Vukovara te je u javnost plasiraju primjenom tehnika manipulacije informacijama. Kao tipične primjere takvih radnji

može se izdvojiti HTV-ovu emisiju Latinica od 28. studenoga 2005. godine, prilog u središnjem Dnevniku HTV-a od 20. studenoga 2011. godine, HTV-ovu emisiju Tema dana od 18. studenoga 2012. godine te najnoviju kazališnu predstavu Pad. Analizom tih emisija, kazališne predstave i pratećih medijskih napisa moguće je prikazati metodologiju provođenja informacijskih operacija i tehnike manipulacije informacijama koje se koriste u falsificiranju događaja iz Bitke za Vukovar s ciljem da postanu dominantan obrazac pamćenja u društvu.

Andrija Platužić

Sun Tzuom o Domovinskom ratu do Vukovara

Sun Tzu se drži jednim od osnivača kineske strategijske misli, a u širem smislu pod njegovim imenom skupno se podrazumijeva djelo Umijeće rata, iz njega izvedene inačice i s njime povezani drugi tekstovi. U izlaganju će se Sun Tzu kroz drugo navedeno značenje, upotrijebiti kao referentna teorija pri interpretaciji događaja prvenstveno iz početnog razdoblja Domovinskog rata. Uspoređujući ratna događanja i postavke te teorije argumentirati će se razina koherentnosti strategijskog ponašanja uključenih strana. U rekonstrukciji

zastupljenih strategija koristiti će se elementi poput široko korištenih Sun Tzuovih propisujućih odrednica: „prvenstveno napadni neprijateljevu strategiju, potom kao manje obećavajuće napadni neprijateljska savezništva, još manje povoljno napadni na vojsku, a kao najnepovoljnije napadni gradove.“ U slučaju međusobnih djelovanja uključene strane se zatiču na pojedinim razinama prethodnog niza, a posebno je izražajno zapadanje u najnepovoljniju razinu „napadni gradove“ pri čemu je Vukovar istaknut primjer.

Danijel Rehak

Hrvatski logoraši u srpskim koncentracijskim logorima: 25 godina nakon zarobljavanja

U radu će se prikazati broj i struktura zatočenika (logoraša) u srpskim koncentracijskim logorima, s posebnim naglaskom na logore u Republici Srbiji. Ukazat će se na težak položaj logoraša koji su bili izloženi svakodnevnim zlostavljanjima, a mnogi su i ubijeni. Upozorit će se i na položaj logoraša u hrvatskom društvu, na pitanje odgovornosti

Jugoslavenske Narodne Armije i srbijanskih vlasti za osnivanje logora, zlostavljanja i usmrćivanja logoraša te na odnos hrvatskoga pravosuđa prema pitanjima nasilno odvedenih i zatočenih hrvatskih branitelja i civila. Taj odnos je i 25 godina nakon zarobljavanja ostao nejasan, nedorečen i višestruko upitan s motrišta pravde i pravednosti.

Mirjana Semenić Rutko, Sanja Špoljar Vržina

Bolnica hrvatskih veterana – empirija u službi kršenja principa humanosti

Nakon što je političkom 'dobrom' voljom 16. srpnja 2015. godine Općina županijska Bolnica Vukovar proglašena i Bolnicom hrvatskih veterana činilo se da će branitelji/ce na području Slavonije i Baranje imati napokon zdravstvenu skrb objedinjenog tipa, sustavno zatiranu 20 godina. Kako je političko 'zbrinjavanje' bilo politički motivirano, no ne i šire-kontekstualno analitički uvjetovano, ne vidi se funkcionalnost, a još manje pravednost ovog postupka. Štoviše, zanos u percepciji „Imamo Veteransku bolnicu“ ubrzo je zamijenjen realitetom

postojanja dvaju bolnica (Opće županijske i Bolnice hrvatskih veterana) od koje niti jedna ne funkcionira na temelju čestito i planirano provedene reorganizacije u korist branitelja. U radu se analitički propituju svi elementi ovog previda u planiranju i posljedice koje su njegovom političkom provedbom prouzročene, sa ukazivanjem na još jednu dimenziju nepoštivanja branitelja/ica i njihovih obitelji, kontinuirano prevarenih u svrhu dnevno političkih (izbornih) manipulacija.

Tomislav Orečić

Integracija i inkluzija braniteljske populacije kroz kulturno - umjetničke djelatnosti i aktivnosti - subliminalne poruke branitelja

U sklopu ovog izlaganja interdisciplinarnim pristupom s filozofskog aspekta prikazali bi se rezultati provedenog istraživanja koji će odgovoriti na glavno pitanje vezano uz vrijednosti Vukovara '91. i Domovinskog rata u pisanoj riječi kao svjedoku vremena – revitalizacija ili kriza?; te istovremeno potvrditi sljedeće teze: 1) kulturno-umjetničke djelatnosti i aktivnosti – integracija i inkluzija braniteljske populacije kao rekonvalescencija od psihosomatskih bolesti; i 2) domoljubna poezija – subliminalne poruke kao karakter psihosomatskog stanja – emocionalni ventil i obrambeni mehanizam. U obrazlaganju istraživanja provedenom na odabranom uzorku, prikazat će se rezultati i poredbe uporabnih pojmova u poetskom izričaju izabranih djela domoljubne poezije 1991. – 1995. godine te domoljubne poezije novijeg datuma. Na samim počecima u ranim devedesetima, poetski izričaj „iz rova“ imao je funkciju mehanizama emocionalne obrane. Karakter izričaja ove vrste, smatram, mijenjao se s godinama, a na što je zasigurno

imalo utjecaja „izlazak iz rova“ i pokretanje pojedinih festivala domoljubne poezije. Stoga, je jasno vidljivo da je danas domoljubna poezija rekonvalescent koji pokazuje da je još uvijek prisutna u istoj snazi, ali ne i karakteru. Ovim ulaskom u subliminalnu sferu braniteljskih poruka u koju rijetko tko zalazi, namjera je spoznati koliko se tematika i narav samih poruka promijenila te kamo nas one vode i što predstavljaju: sjetu, prikaz trenutnog stanja ili upozorenje navedenog dijela populacije koja nestaje iz više razloga, prirodnom selekcijom i u velikoj mjeri sklonosti ka autodestrukciji. U konačnici, može li se pretpostaviti na osnovu dobivenih rezultata vode li nas društveno-socijalne okolnosti ka dodatnom uzletu kulturno-umjetničkih aktivnosti ove vrste, odnosno nastavku integracije i inkluzije braniteljske populacije kroz ovaj vid dosta često samoorganizirajućih djelatnosti ili će pak uslijediti kriza istoga koja će pretpostaviti novu problematiku populacije o kojoj je riječ?

Petar Elez

Neki vojni i sigurnosno-obavještajni aspekti arhivskog gradiva u posjedu Državnog arhiva u Vukovaru nastalog djelovanjem paradržavnih organa vlasti „Republike Srpske Krajine“

U posjedu Državnog arhiva u Vukovaru nalazi se više arhivskih fondova na temelju kojih je moguće istraživati društveno-političke, administrativno-upravne, ekonomske te osobito vojno-sigurnosne prilike, fenomene i procese vezane uz Domovinski rat i srbočetničku okupaciju Vukovarsko-srijemske županije i Hrvatskog Podunavlja (1991. – 1996. godine). Njihovi su stvaratelji pojedini paradržavni organi „Republike Srpske Krajine

– Oblast Istočna Slavonija, Baranja i Zapadni Srem“ poput: „RSK – Uprava carina Dvor na Uni – Carinarnica Vukovar,“ „Općinski sud u Vukovaru“ kao i druge institucije iz domene „krajinskog“ sudstva. Cilj je rada predstaviti arhivsko gradivo spomenutih fondova s obzirom na njegov informacijski potencijal u kontekstu zaštite vojnih i sigurnosno-obavještajnih interesa Republike Hrvatske.

Dražen Živić, Ivo Turk, Nikola Šimunić

Suvremena demografska obilježja Grada Vukovara - između rata, okupacije i poslijeratne obnove/povratka

Dostupna popisna i vitalna statistika, kao i statistika migracija u Republici Hrvatskoj, neovisno o metodološkim slabostima i problemima oko pouzdanosti i usporedivosti podataka, nedvojbeno pokazuju da je demografska slika Grada Vukovara bremenita brojnim problemima koji su značajnim dijelom posljedica velikih izravnih i migracijskih gubitaka tijekom Hrvatskoga domovinskog rata i razdoblja okupacije (1991. –

1998. godine), ali i naslijeđenih sve nepovoljnijih demografskih trendova iz prijeratnih godina. Nedovoljno brza, nestrukturirana i oko najvažnijih strateških projekata neusmjerena poslijeratna obnova i povratak u ratu protjeranog stanovništva, nije poticajno djelovala na ublažavanje demografskih ratnih gubitaka kao i na demografsku revitalizaciju koja je ili bi trebala biti ključnim osloncem ekonomskog napretka i izgradnje stabilnog društvenog

okvira. Ovako, prema formalnim statističko-demografskim kriterijima Grad Vukovar se od 1991. godine nalazi u kontinuiranoj ukupnoj depopulaciji, a od 1998. godine u kontinuiranoj prirodnoj depopulaciji, uz dva desetljeća negativne migracijske bilance, što ukazuje da gubi stanovništvo i prirodnim i mehaničkim putem. Ujedno, demografske strukture, prije svega, struktura stanovništva prema spolu i dobi te ekonomskoj aktivnosti, djelatnostima i zanimanju, pokazuje sve nepovoljnija obilježja. Prethodno snažno upozorava na problem demografskog starenja i poremećaja u formiranju radno-sposobnih i radno-aktivnih kontingenata stanovništva, ali i na pad opće stope ekonomske aktivnosti i ekonomske iskorištenosti radne snage, što za posljedicu ima progrediranje neravnoteže između kontingenata ekonomski aktivnog i uzdržavanog stanovništva u širem smislu riječi. U tim uvjetima teško se mogu očekivati

značajniji pomaci u ekonomskom i društvenom razvoju koji je ionako još uvijek opterećen ratnim posljedicama (demografski gubitci, materijalna ratna šteta, neuspješna privatizacija, stečajevi i sl.). Zato je potrebno na nacionalnoj, ali i lokalnoj (županijskoj i gradskoj) razini postići suglasje o mjerama poticajne demografske politike u svim njezinim vidovima (pronatalitetnoj, kontroliranoj imigracijskoj i redistributivnoj), koje onda što žurnije treba provesti u djelo, vodeći računa o dva osnovna načela – načelu cjelovitosti i načelu dugoročnosti mjera i politika koje se provode. U radu će se, na temelju rezultata popisa, izračunati i pojasniti najvažniji indikatori demografskog razvoja Grada Vukovara između 1991. i 2011. godine. Usporediva vremenska serija podataka vitalne statistike uspostaviti će se i analizirati u vremenskom rasponu od 1990. do 2015. godine, a statistike migracija od 2001. do 2015. godine.

Antun Šundalić, Željko Pavić

Rat i teodiceja u sociološkoj perspektivi

Rat je u političkoj diplomaciji moguće rješenje problema samo kada sva druga zakažu. Rat je uvijek određen negativnim konotacijama koje ukazuju na njegovu razaračku prirodu. Uništavanje ljudskih života, prirodnih dobra, naselja, ali i svih kulturoloških veza među zaraćenim stranama - učinci su rata koji se dugo i teško saniraju. Za vjernike su ratna stradanja iskušenje vjere imajući u vidu problem teodiceje, odnosno imperativ teološkog objašnjenja patnji i zla koji se u ratu događaju. Nadalje,

potreba oprosta i pomirenja nakon počinjenog zla također su pitanja s kojima se vjernici nužno suočavaju. U radu se pokušava objasniti na koje su načine vjernici intuitivno tumačili ratna zbivanja tijekom Domovinskog rata u ovoj perspektivi, kakve je posljedice rat donio kada je u pitanju odnos prema vjeri te koja je uloga vjere u poslijeratnom pomirenju. U tom se smislu ponovno analiziraju i interpretiraju istraživački podatci prikupljeni anketnim istraživanjima vjernika u razdoblju neposredno nakon Domovinskog rata.

Ivica Šola

Gdje je bio Bog '91.? Ljudska stradanja i Božja odgovornost u misli

L. Pareysona

U javnim prepirkama vezanim uz Domovinski rat, nerijetko se čuje: „Gdje si bio '91. godine?“ Na tragu ove česte upitne sintagme koja se odnosi na ljude i njihov izostanak u sudjelovanju u borbi protiv zla agresije koja je izvršena na Hrvatsku, izlaganje će propitati odnos i pomirljivost postojanja Boga i stradanja nevinih. U židovskoj misli obilato se nakon 1945. godine propitalo: Što s Bogom nakon holokausta? U Hrvatskoj takva analogija može glasiti: Što s Bogom nakon Vukovara, nakon Ovčare? Kad je proces pomirenja u pitanju, onda se uglavnom govori o pomirenju između zločinca i žrtve, o

pomirenju među ljudima, no o pomirenju između nevine žrtve zla i Boga koji je takvo što dopustio vlada vidljiva šutnja, uz poneke izuzetke. Na tragu misli talijanskog filozofa kršćanske inspiracije Luigia Pareysona i njegovog nauka o zlu u Bogu, u izlaganju će se na jobovskoj matrici propitati postoji li odgovornost Boga u događanju zla, sa naglaskom na Vukovar, kako tijekom samih zločina nad ljudima i gradom, tako i danas kada pravda ni sudski ni na mnoge druge načine nije zadovoljena, gdje žrtve i njihovi potomci proživljavaju proces sekundarne viktimizacije.

Zlatko Špehar

Vukovar – škola nenasilnoga mira

Povratak u Grad 1997. godine Vukovarski povratnici, žigom progonstva i neizvjesnosti opečaćeni, u svom gradu nisu svoji. Surova stvarnost susreta s ostalima i novodoseljenim agresorima nije samo bilo pitanje ostanka u gradu – bilo je pitanje opstanka. Politička situacija je visjela iznad njihovih glava kao Damaklov mač: nisu znali na koga se može uopće računati. S njima se među prvima vraćaju i dvojica

svećenika: fra Branimir Stjepan Kosec, gvardijan i župnik župe Sv. Filip i Jakov te fra Ante Perković, župnik župe Sv. Josipa Radnika u Borovu Naselju. Uz općinske institucije, koje su počele dobivati svoju zaokruženost u odnosu na povratnike i one što su ostali u gradu, Katolička Crkva je bila nekim jedinim sigurnijim osloncem povratnicima. Nakon proživljenog šestogodišnjeg progonstva, povratnicima se oduzimaju dvije stvari: 1. Biti svoj

na svome; 2. Mogućnost "pravedne" naplate svih dugova – i onih materijalnih a pogotovo zadovoljštine moralne i političke naravi za izgubljenima: pobijenima članovima obitelji kao i za onima koji su nestali. Dolaskom franjevačke institucije za „Pravdu i mir“ 1998. godine, načinja se zatvoreni krug „nemogućnosti suživota“ riječima jednog od sudionika: „Opraštanje, te riječi nema u mojem rječniku!“ Na zamolbu urednika „Službenog vjesnika“ đakovačke biskupije, 2000. godine za korizmeni broj, tadašnji gvardijan vukovarski, fra Zlatko Špehar piše na

zadanu temu: „Kršćanska sposobnost biti gubitnik“. Izazov da se odgovori na temu, ne samo riječima i pisanim slovom, već življenjem iste, učinilo je preokret u samom djelovanju istoga gvardijana. Temeljem „Socijalnog nauka katoličke Crkve“ u Vukovaru nastaje „Škola nenasilnog mira“, koja prelazi gradske granice i nastavlja svoje mirotvorno djelovanje izvan granica Hrvatske. Kršćanski identitet Grada postaje i jest živi zid obrane povratnika od iskonske mržnje i želje za osvetom... Vukovar jest „Škola“ u kojoj se uči ne-mrziti!

Henrik Ivan Damjanović, Mario Zubak

Katolička crkva u Vukovaru – čuvarica identiteta i promotor mira

U gradu Vukovaru su prije Hrvatskoga domovinskoga rata postojale tri katoličke župe, s time da su dvije rimokatoličke i pod pastvom franjevaca Ćirilometodske provincije, a treća župa je grkokatolička. Pod žestinom napada franjevci su ostali uz narod, te time uz duhovnu i sakramentalnu pomoć pružali i moralnu podršku i braniteljima i žiteljima napadnutoga grada. Za vrijeme izgnanstva, oni su ostali uz svoj narod, te su njihovi samostani bili i svojevrсни centri i okupljanja i daljnjih kontakata Vukovaraca. Nakon mirne reintegracije, franjevci se vraćaju u Vukovar i odmah prianjaju uz obnovu grada kako duhovno tako i materijalno te uz bogoslužja, koja se održavaju

prvotno u improviziranome prostoru, organiziraju karitativnu pomoć i bivaju svojevrсни glasnici Vukovara u inozemstvu. Najvažnije je svakako bila duhovna pomoć koju su, pozivajući se na sliku Krista patnika i milosrdnoga praštajućega Krista, ugrađivali u Vukovarce. Grad Vukovar je kroz molitvu i poziv na svjesno praštanje zahvaljujući tome Grad bez osveta i bez mržnje. Time su franjevci uvelike i snažno djelovali, a djeluju i danas, na izgradnju vukovarskoga društva. Rad će se osvrnuti na djelovanje svih triju župa, a nakon rata i na četvrtu, te na analizu i vrednovanje djelovanja katoličkih svećenika i novoga formiranja vukovarskoga postratnoga društva.

Ivana Bendra, Vine Mihaljević

Religioznošću protiv društvene marginalizacije - primjer branitelja grada Vukovara

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar - Područni centar Vukovar, zajedno sa Centrom za religijske studije instituta Ivo Pilar u Zagrebu, proveo je, u razdoblju od 2010.-2014. godine, kvantitativno-kvalitativno istraživanje naslovljeno Religioznost stanovnika tijekom opsade grada Vukovara 1991. godine. U okviru navedenog istraživanja došlo se do zaključka kako je za braniteljsku populaciju, tijekom opsade grada Vukovara, kao i naknadno tijekom boravka u nekom od srpskih koncentracijskih logora, njihova osobna religioznost bila jedan od ključnih faktora koji im je omogućavao da lakše podnesu teške psihofizičke uvjete u kojima su se nalazili. U ovom će se radu stoga predstaviti preliminarni rezultati nastavka toga istraživanja, koje za cilj ima ustanoviti ulogu osobne religioznosti za braniteljsku populaciju u suvremenom hrvatskom društvu. Naime, kao posljedica sve

veće društvene marginalizacije hrvatskih branitelja i negativnog odnosa hrvatskog društva općenito prema Domovinskom ratu, branitelji se i dalje nalaze u teškom psihofizičkom stanju, te se stoga želi pokazati na koji način njihova osobna religioznost doprinosi u lakšem podnošenju navedenoga. Istraživanje je provedeno kvalitativnim istraživačkim metodama, ponajprije metodom dubinskih intervjuja, provedenim s istim ispitanicima s kojima je provedeno i prvotno istraživanje. Rezultati istraživanja prikazati će, s jedne strane, razinu osobne religioznosti branitelja, u okviru prakticiranja institucionalne i izvaninstitucionalne religijske prakse, te sudjelovanja u određenim aktivnostima u okviru Katoličke crkve; te s druge strane, doprinos navedenih aktivnosti i religijske prakse u podnošenju teških psihofizičkih stanja u kojima se branitelji nalaze i danas.

ŽIVOTOPISI SUDIONIKA SKUPA

Prof. dr. sc. Stjepan Baloban, redoviti profesor socijalnog nauka Crkve i moralne teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, svećenik, pročelnik Katedre socijalnog nauka Crkve, prvi pročelnik Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve HBK-e (1997. – 2004.). U proteklih 25 godina kao teolog socijalni etičar sudjeluje u crkvenom i društvenom životu u Hrvatskoj. U brojnim pisanim radovima (autorske i uredničke knjige, više od 100 znanstvenih i stručnih radova), a osobito u kolumni u Kani od 2002. godine primjenjuje socijalni nauk Katoličke Crkve na crkvene i društvene prilike u Hrvatskoj. Posljednja knjiga nosi naslov: Otvorimo prostore pozitivnome. Kršćanin i svijet, KS, Zagreb, 2015.

Dr. sc. Ivana Bendra, na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu završila je studij kroatologije i sociologije (2000. – 2006.) te poslijediplomski interdisciplinarni studij kroatologije, na kojem je doktorirala 2015. godine na temu Religioznost stanovnika Vukovara za vrijeme opsade 1991. godine. Od 2007. godine radi kao znanstvena novakinja u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Vukovar. Objavila je tri znanstvena rada iz područja sociologije religije. Kao članica programsko-organizacijskog odbora sudjelovala je u pripremi 5 znanstveno-stručnih skupova. Izlagala je na pet domaćih znanstveno-stručnih skupova.

Dr. sc. Sandra Cvikić, završila je dvopredmetni dodiplomski studij engleske književnosti i sociologije u Kanadi (University of Western Ontario) te interdisciplinarni magisterij suvremenih europskih studija u Velikoj Britaniji (University of Sussex) kao stipendistica

Ministarstva europskih integracija RH i britanske Vlade. Doktorirala je 2016. godine u okviru interdisciplinarnog doktorskog studija Kroatologije na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu s temom Vukovar u drugoj polovici 20. stoljeća: društveni uzroci nasilja. Od studenog 2008. godine radi u Područnom centru Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar u Vukovaru kao stručna suradnica u znanosti. Područje njezinog znanstvenog interesa jesu hrvatska modernizacija, nacionalni identitet i nacionalizam u kontekstu Vukovara 1991. godine, Domovinski rat, eurointegracijski proces RH te kvalitativne metodologije društvenih istraživanja i utemeljena teorija. Objavila je više radova u znanstvenim časopisima i zbornicima radova.

fr. Henrik Ivan Damjanović, lic. lit., nakon završene klasične gimnazije u Zagrebu stupa u Red cistercita. Nakon završenoga dodiplomskoga studija teologije u Einsiedelnu (Švicarska) upisuje poslijediplomski studij licencijata, specijalizacija u liturgiji, na Papinskom liturgijskom institutu San Anselmo u Rimu, na kojemu magistrira 2007. godine. 2013. godine završava u Münchenu studij psihoterapije po školi Viktora E. Frankla, Logotherapie und Existenzanalyse, na Južnonjemačkom institutu za logoterapiju u Fürstfeldbrucku. Doktorant je na Katoličko-bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Radi kao upravitelj Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Vukovaru.

Dr. sc. Roman Domović, na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2005. godine diplomirao je informacijske znanosti i fonetiku, a 2015. godine doktorirao informacijske i komunikacijske znanosti s temom

Informacijske operacije u medijskom prikazu Domovinskog rata. Za vrijeme apsolvantske godine u listopadu 2000. godine zaposlio se u Vipnetu gdje je sedam godina radio kao trener u odjelu za kontakte s korisnicima i član tehničkog tima zaduženog za ISP i GSM problematiku vezanu uz tehnologiju i usluge. Od prosinca 2007. godine radi na Tehničkom veleučilištu u Zagrebu kao predavač na informatičko-računalnom odjelu.

Doc. dr. sc. Anita Dremel, diplomirala sociologiju i engleski jezik i književnost 2006. godine i japanologiju 2007. godine te doktorirala iz područja sociologije 2014. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Predaje klasične sociološke teorije na preddiplomskoj razini i kulturnu teoriju te predmete nastavničke naobrazbe na diplomskoj razini na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Njezini istraživački interesi uključuju kulturu, rod, moć, kritičku teoriju, diskurs.

Sanja Držaić Medo, magistra pedagogije i magistra edukacije povijesti, diplomirala je 2008. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. Nakon stjecanja diplome 2008. godine, radila je kao učiteljica povijesti i pedagoginja u OŠ Nikole Andrića u Vukovaru. Od 2014. godine je zaposlenica Javne ustanove „Memorijalni centar Domovinskog rata Vukovar“ u odjelu stručnih poslova kao diplomirana povjesničarka na radnom mjestu rukovoditeljice odjela stručnih poslova.

Petar Elez, diplomirani arheolog i profesor povijesti, od 2008. do 2012. godine bio je ravnatelj novoosnovanog Državnog arhiva u Vukovaru, matične arhivske ustanove na području Vukovarsko-srijemske županije. Od 2012. godine zaposlen je na radnom mjestu voditelja Odjela za obradu i sređivanje arhivskog gradiva Državnog arhiva u Vukovaru. Sudjelovao je na više domaćih i međunarodnih znanstveno-stručnih skupova iz područja arhivistike i povijesti te objavio više stručnih arhivističkih i povijesnih radova. Polaznik je poslijediplomskog doktorskog studija povijesti Jadran – poveznica među kontinentima na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zadru.

Dr. sc. Josip Esterajher, diplomirani politolog, magistar političkih znanosti i doktor političkih znanosti. Područja znanstvenog, stručnog i/ili profesionalnog interesa: politički, sigurnosni i društveni procesi na području Jugoistočne Europe, teorije krize i raspad SFRJ i politika nacionalne sigurnosti. U dosadašnjoj znanstvenoj i stručnoj karijeri radio je na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu, Institutu za istraživanje upravljanja i rada u Ljubljani, Hrvatskom radiju Vukovar, Uredu za prognanike i izbjeglice Vlade Republike Hrvatske i Ministarstvu obrane Republike Hrvatske. Trenutno radi u Uredu Vijeća za nacionalnu sigurnost.

Prof. dr. sc. Renato Matić diplomirao, magistrirao i doktorirao sociologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Posebno se bavi sociologijom zločina i društvene devijantnosti, problemima nasilja i korupcije, te društvenim uzrocima predrasuda i diskriminacijskih praksi, s naglaskom na devijantne pojave

i probleme hrvatskog društva u razdoblju tranzicije. Autor je tridesetak znanstvenih i stručnih radova. Od 1994 do 2007. godine predaje na Fakultetu kriminalističkih znanosti (kasnije Visokoj policijskoj školi) u Zagrebu, a od 2007. godine godine na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Član je Hrvatskog sociološkog društva, Strukovne udruge kriminalista i Kluba studenata George. C. Marshall Center for International and Security Studies. Sudionik Domovinskog rata i nositelj Spomenice.

Prof. dr. sc. Vine Mihaljević, doktorirao je 1992. godine na Teološkom fakultetu Papinskog salezijanskog sveučilišta u Rimu. Znanstveni je savjetnik na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar. Bavi se proučavanjem suvremene sociologije religije te značenjem i ulogom sredstava društvene komunikacije u suvremenom informatičkom i tehnološkom društvu. Posebno se bavi istraživanjima religijske dimenzije Domovinskog rata i novih religijskih pokreta u postmodernom razdoblju u Hrvatskoj. Izvanredni je profesor na Studiju komunikologije na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Objavio je više znanstvenih i stručnih radova kao i nekoliko knjiga.

Tomislav Orečić, magistar edukacije filozofije i magistar edukacije povijesti. Stručni je suradnik u Javnoj ustanovi „Memorijalni centar Domovinskog rata Vukovar.“ Dopredsjednik je Građanskog društva Moji Vinkovci te član Ogranka Matice hrvatske u Vinkovcima. Sudionik, voditelj i organizator je kulturno-umjetničkih večeri, skupova, projekata, predstavljanja i predavanja. Područja interesa: moderna i suvremena hrvatska povijest, filozofija, kultura i sport.

Doc. dr. sc. Željko Pavić docent je i zamjenik pročelnika Odjela za kulturologiju, Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. Diplomirao je i doktorirao sociologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Područja njegovog znanstvenog interesa uključuju sociologija znanosti, sociologiju obrazovanja, sociologiju religije te znanstvenu metodologiju. Autor je jednog sveučilišnog udžbenika, jedne autorske i nekoliko uredničkih knjiga te dvadesetak znanstvenih radova.

Brigadir Andrija Platužić, načelnik Katedre strategije na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“. Diplomant Ratne škole „Ban Josip Jelačić“ s radom Planiranje vojnih operacija u suvremenom okruženju – iskustva i novi zahtjevi (2010.) Višegodišnja nastavnička praksa iz područja operacija i strategije. Koautor rada „Inverzna geometrija i Bitka za Vukovar“ (2016.).

Danijel Rehak, vukovarski branitelj i predsjednik Hrvatskoga društva logoraša srpskih koncentracijskih logora.

Mirjana Semenčić Rutko, dr. med., diplomirala je na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na kojemu je završila posljediplomski tečaj „Ultrazvuk u ginekologiji i porodništvu“. Specijalizirala je ginekologiju i porodništvo pri KBC-u Zagreb. Dragovoljac je Domovinskog rata. Radila je u Općoj bolnici Vukovar do evakuacije 20. studenoga 1991. godine. Pripadnica je 124. brigade te u više navrata članica saniteta 10. (vukovarske) domobranske pukovnije. Od 1993. godine do povratka u Vukovar (1999.) radila je u Općoj bolnici Pula. Nakon povratka radi u Općoj županijskoj bolnici Vukovar i Domu

zdravlja Vukovar, a 2004. godine otvara Privatnu specijalističku ginekološku ordinaciju u Vukovaru. Članica je Hrvatskog liječničkog zbora, predsjednica HLZ-a podružnice Vukovar, osnivačica i članica Lige protiv raka Vukovar, članica Društva ginekologa i opstetričara pri HLZ-u, članica UHLDDR-a, članica Udruge Braniteljice domovinskog rata VSŽ-a od osnutka, predsjednica po osnutku prve dvije godine, potom dopredsjednica. Izlagala je na brojnim hrvatskim i međunarodnim stručnim kongresima i simpozijima.

Mateusz Seroka, magistar političkih znanosti, smjer međunarodna politika i geopolitika (2006.) na Sveučilištu Kardinala Stefana Wyszyńskog u Varšavi. Diplomirao je radom na temi ideologije Velike Srbije kao pozadine ratova na prostoru bivše Jugoslavije. Magistrirao je slavensku filologiju, smjer kroatistika (2008.) na Varšavskom sveučilištu. Završio je doktorski studij na Polonističkom fakultetu Varšavskog sveučilišta, te čeka obranu doktorske disertacije pod naslovom: Bosna u očima Hrvata. Hrvatska putopisna književnost prema Bosni i Hercegovini 1842.-1896.

Nikola Šimunić, znanstveni je novak u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar – Područnom centru u Gospiću. Diplomirao je geografiju na Odjelu za geografiju Sveučilišta u Zadru. Bavi se istraživanjima iz područja demografije (depopulacija ruralnih područja), regionalne i prometne geografije. Vanjski je suradnik na Odjelu za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru.

Doc. dr. sc. Ivica Šola, znanstvenik (teolog i komunikolog) i publicist, teologiju je diplomirao na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu 1995. godine. Na Alfonsianumu u Rimu 1998. godine magistrirao na temu iz židovske filozofske misli pod naslovom *I significati del concetto della decisione nella filosofia di Martin Buber*. Doktorirao je na KBF-u u Zagrebu 2012. godine s temom iz filozofije L. Pareysona pod naslovom *Etički aspekti filozofije Luigija Pareysona*. Istina, sloboda, osoba. Zaposlen je na Odjelu za Kulturologiju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Autor je više desetaka znanstvenih i stručnih članaka i knjiga s područja teologije i komunikologije.

Fra mr. sc. Zlatko Špehar, Franjevačku klasičnu gimnaziju „Mater et Magistra“ pohađa u Samoboru, gdje 1973. godine maturira. 1974. godine upisuje filozofski fakultet na Teološko-Filozofskom Učilištu u Rijeci, na Trsatu. Nakon dvogodišnjeg studija filozofije nastavlja studij teologije u Rimu i Asizu: Na Papinskom Lateranskom Sveučilištu u Rimu i Teološkom Institutu u Asizu, gdje 1979. godine diplomira (Baccalaureus Theologiae seu Divinitatis). Iste godine zaređen je za svećenika-franjevca i namješten kao kapelan u Vukovaru i Osijeku. Od 1981. godine kapelan je u Virovitici. Nakon dvije godine rada u Virovitici, 1983. godine preuzima vodstvo Hrvatske katoličke misije u St. Pölten-u u Austriji. Na Bečkom sveučilištu postiže 1986. godine naslov Magistar specijalnih teoloških znanosti s naglaskom na moralnoj teologiji-socijalnom nauku katoličke Crkve. Sudionik je svjetskih ekumenskih kongresa u Finskoj (od 1979. do 2008. godine). Od 1999. do 2008. godine gvardijan je vukovarski u gradu Vukovaru.

Svih devet godina gvardijanata u Vukovaru izgrađuje riječju i djelom „Vukovarsku školu nenasilnog mira“. Nositelj je naslova: Zmaj ZAPOLJSKI u Družbi „Braće Hrvatskog Zmaja“. Nositelj je odličja Reda Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske i Medalje grada Vukovara. Nositelj je odlikovanja „Zlatnog križa EU za mir i jedinstvo neuropskih naroda te Srebrne medalje Njemačkog naroda. Član je Društva hrvatskih književnika. Od 2008. godine župnik je Hrvatske katoličke župe bl. Alojzija Stepinca u Salzburgu.

Prof. dr. sc. Sanja Špoljar Vržina znanstvena je savjetnica u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar. Diplomirala je i doktorirala na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Suosnivačica je Instituta za antropologiju, Zagreb (1992.) i prvog Studija antropologije pri Sveučilištu u Zagrebu (2000.). Profesorica je antropologije pri Sveučilištu u Zagrebu i drugim sveučilištima te nositeljica brojnih zaduženja u tijelima nacionalne i međunarodne akademske zajednice; provodi (ko)autorska istraživanja i publicira s domaćim i međunarodnim timovima u području prisilnih migracija, javnog zdravstva i antropologije.

Prof. dr. sc. Antun Šundalić redoviti je profesor u trajnom zvanju na Ekonomskom fakultetu u Osijeku. Diplomirao je, magistrirao i doktorirao sociologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Područja njegovog znanstvenoistraživačkog interesa ponajviše obuhvaćaju sociologiju religije, sociologiju obrazovanja i ekonomsku sociologiju. Autor je pet knjiga i više od stotinu znanstvenih i stručnih radova.

Prof. dr. sc. Miroslav Tuđman, redoviti je profesor na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i gost profesor na Sveučilištu u Mostaru. Dragovoljac je Domovinskog rata od lipnja 1991. godine. Sudionik je svih većih vojnih operacija Hrvatske vojske od 1992. do 1995. godine. Promaknut u čin brigadira 1992. godine, a u čin general bojnika 1995. godine. Voditelj je Centra za strategijska istraživanja (1992. – 1993.). Bio je član Vijeća obrane i nacionalne sigurnosti Predsjednika Republike od 1993. do 1999. godine. Imenovan je zamjenikom predstojnika Ureda za nacionalnu sigurnost i ravnateljem Hrvatske izvještajne službe u dva navrata (1993. – 1998., te 1999. – 2000.). Od 2000. godine glavni je i odgovorni urednik međunarodnog časopisa National Security and the Future. Aktivni je istraživač u području informacijskih znanosti i nacionalne sigurnosti. Voditelj je niza znanstvenih projekata. Autor je 15 knjiga, preko 200 znanstvenih i stručnih članaka u domaćim i stranim časopisima, urednik petnaestak zbornika.

Dr. sc. Ivo Turk, znanstveni je suradnik na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar. Diplomirao je geografiju na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu 2001. godine. Magistrirao je 2006. godine, a doktorirao 2010. godine na istome fakultetu. Bavi se demografijom i socijalnom geografijom. Suradivao je na dva znanstvena projekta: Demografski gubici i posljedice Domovinskog rata i Demografski aspekti urbano-ruralne polarizacije Hrvatske. Od 2012. do 2013. godine bio je izvršni voditelj tržišnog projekta Turistički cvijet – kvaliteta za Hrvatsku. Od 2014. godine je voditelj projekta Croatia Maymester Study Abroad čiji su nositelji Institut Pilar i University of Georgia iz SAD-a.

fra Mario Zubak, u Zagrebu završava Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju. Potom odlazi u Franjevački novicijat u Rijeci, na Trsat, gdje provodi godinu dana nakon koje polaže prve privremene zavjete u Redu manje braće u Hrvatskoj franjevačkoj Provinciji sv. Ćirila i Metoda, sa sjedištem u Zagrebu. 2004. godine upisuje Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu. Nakon treće godine studija u Zagrebu odlazi na studij u Jeruzalem (Studium theologicum Jeroslymitanum) gdje diplomira 2010. godine. U međuvremenu je položio svečane zavjete u Redu 2008. godine, zatim biva zaređen za đakona 2009. godine, a nakon studija i za svećenika (2010.). Potom ostaje u Jeruzalemu na poslijediplomskom studiju (Studium biblicum franciscanum – Facultas Scientiarum Biblicarum et Archaeologiae) gdje postiže diplomu biblijske formacije. 2013. godine se vraća u Provinciju gdje preuzima službu župnoga vikara u Cerniku, a nakon Provincijskoga kapitula 2014. godine dolazi u Vukovar, također na službu župnoga vikara.

Prof. dr. sc. Dražen Živić, znanstveni je savjetnik na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar. Posebno se bavi istraživanjima povezanima s demografijom Hrvatske, demografijom malih područja, demografijom braka i obitelji, demografskim posljedicama rata te etnodemografijom. Dobitnik je Državne nagrade za znanost (2001.) za znanstvene novake u području društvenih znanosti za istraživanje demografskih gubitaka i posljedica Domovinskog rata. Voditelj je Područnoga centra Instituta Pilar u Vukovaru i član Upravnog vijeća Instituta Pilar. Predsjednik je Upravnog vijeća Gradskog muzeja Vukovar. Objavio je stotinjak znanstvenih i stručnih radova u časopisima, zbornicima radova i knjigama. Sudjelovao je na pedesetak domaćih i međunarodnih znanstvenih i stručnih skupova

i konferencija. Član je Vijeća za život i obitelj Hrvatske biskupske konferencije te Pastoralnog vijeća i Povjerenstva za pastoral braka i obitelji Đakovačko-osječke nadbiskupije.

Ivana Žulj, magistra pedagogije i magistra edukacije povijesti, diplomirala je 2013. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. Od 2013. do 2014. godine radila je kao učiteljica povijesti u Osnovnoj školi Siniše Glavaševića i Gimnaziji Vukovar, a od siječnja do srpnja 2015. godine kao stručna suradnica pedagoginja u Strukovnoj školi Vukovar. Od 1. kolovoza 2015. godine je zaposlenica Javne ustanove „Memorijalni centar Domovinskog rata Vukovar“ u odjelu stručnih poslova kao diplomirana povjesničarka na radnom mjestu stručne suradnice.

Institut društvenih znanosti
Institute of Social Sciences
IVO

